

Voorzitter : J. Oonk, Margrietlaan 28, 7261 CD Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2861.

Secretaris : Mevr. J.M. Das- van Eijl, Postbus 61, 7261 KL Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2746.

Penningmeester: A.J. van Bremen, Het Hoge 54, 7251 XZ Vorden.
Telefoon 05752 - 2736.
Bankrekening: RABO-bank Ruurlo, rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Old Reurle.

Archief : F. Toevank, G.Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo.
Telefoon 05735 - 1390.

Redactieadres : J.H. Tornij, 't Gotink 43, 7261 VE Ruurlo.
Telefoon 05735 - 2997.

De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zutphen, onder nummer V 103401.

-o-

Uit de bestuurskamer.

Tja, deze historische "winter" sukkelst ondertussen al weer aardig op zijn eind. Het is te hopen dat het van de zomer niet veel slechter is. Van horen zeggen heb ik begrepen, dat de Friese doorlopers alleen nog in antiekwinkels te krijgen zijn. Maar laten we maar niet te vroeg juichen. Het venijn zit hem vaak in de staart.

Ook voor "Old Reurle" zitten de eerste bijeenkomsten er weer op. In januari was er de dia-serie van Frits Toevank (compleet met oliebolletjes) over Ruurlose boerderijen. En in februari was er de lezing van Henk Kroesenbrink, bekend Achterhoeks auteur en directeur van het Staring-instituut. Helaas was de aankondiging van de laatste lezing in Contact de mist in gegaan, waardoor nogal wat mensen in verwarring waren gebracht. We hopen deze missers in de toekomst te vermijden. De belangrijkste gebeurtenissen die de komende tijd op het programma staan, zijn allereerst de algemene ledenvergadering in maart en daarna de letterdoeken-tentoonstelling van 6 t/m 9 april. Over de algemene ledenvergadering leest U alles in dit nummer van de Kroezeboom.

Wat de letterdoeken-tentoonstelling betreft het volgende: het is de eerste keer dat "Old Reurle" iets in deze vorm organiseert. We hopen er de nodige ervaring mee op te doen en af te tasten wat de mogelijkheden zijn in Ruurlo. Want het bestuur hoopt dat er jaarlijks iets in deze zin georganiseerd kan worden, telkens rond bepaalde thema's. Omdat de ervaring met dergelijke evenementen bij ons ontbreekt, heeft het bestuur een eventueel tekort dit eerste jaar acceptabel gevonden.

We hopen dat we kunnen rekenen op de medewerking van velen om deze eerste tentoonstelling tot een succes te maken. Het kan de betekenis en de status van Old Reurle alleen maar ten goede komen.

Voorlopig tot ziens op de algemene jaarvergadering.

Het bestuur.

Letterdoeken-tentoonstelling.

In het laatste nummer van "onder d'n Kroezeboom" hebben we U meegedeeld dat het plan om in het voorjaar van 1989 een letterdoeken-tentoonstelling te houden doorgang zal vinden. De tentoonstellingscommissie is met de voorbereidende werkzaamheden inmiddels zover gevorderd dat de definitieve datum door het bestuur van "Old Reurle" kon worden vastgesteld.

De tentoonstelling zal van 6 t/m 9 april a.s. in de nieuwe zaal van café-rest. De Luifel te Ruurlo worden gehouden. De officiële opening zal plaats hebben op donderdag 6 april 1989 om 19.30 uur.

Hoewel de commissie reeds een behoorlijk aantal doeken ter beschikking heeft is er in de nieuwe zaal nog voldoende ruimte voor uitbreiding van de collectie. Indien U in het bezit bent van één of meer letterdoeken geeft U zich dan alsnog op, zodat op de tentoonstellingsdagen velen kunnen genieten van de handarbeid uit Old Reurle.

Wijziging programma seizoen 1988-1989.

Op 10 mei 1989 komt de lezing van de heer P.J. Koemans te vervallen. In plaats daarvan is er een dia-presentatie over het onderwerp "In en om de boerderij" van de heer H.J. Klein Hesselink uit Zelhem.

Na de pauze zal dan nog een korte presentatie volgen over Engeland.

AGENDA van de Algemene Ledenvergadering.

Op woensdag 8 maart 1989 vindt weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering van "Old Reurle" plaats, in zaal de Luifel te Ruurlo. De aanvang is 20.00 uur.

Agenda:

1. Opening.
2. Mededelingen / Ingekomen stukken.
3. Jaarverslag secretaris (zal worden voorgelezen).
4. Verslag Kascommissie (Mevr. v.d. Arendt en hr. Drent).
Daar de heer Drent dit jaar aftredend is, zal een nieuw lid van de kascommissie benoemd moeten worden.
5. Financieel verslag 1988 en Begroting 1989.
6. Bestuursverkiezing.
De heer van Bremen is aftredend en herkiesbaar.
Eventuele tegenkandidaten dienen uiterlijk 10 dagen voor de vergadering bij het bestuur bekend te zijn, met inbegrip van een bereidverklaring van de kandidaat. De kandidaatstelling moet ondertekend zijn door minimaal 5 leden.

P A U Z E.

7. Verslag van de lopende activiteiten en de plannen voor de toekomst.
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

Hoewel de algemene ledenvergadering van groot belang is voor de leden en de vereniging willen we U niet alleen opscheppen met "droge kost". Daarom wordt het programma afgewisseld met een paar sketches, gebaseerd op geschriften van de gebroeders Wildrik, in het Reurlse dialect van omstreeks 1830.
Hoe zouden we onze voorouders hebben kunnen verstaan ?

REKENING van lasten en baten 1988.

L A S T E N:	1988	1987	B A T E N:	1988	1987
Kosten bijeenkomsten	f. 292,15	f. 241,30	Contributies	f. 2380,-	f. 1925,-
Spreekers	- 275,-	- 190,-	Subsidie Gemeente	- - -	- 364,19
Kamer van Koophandel	- 60,-	- 60,-	Donatie banken	- 200,-	- 100,-
Kosten seer./penn.meester	- 209,05	- 259,15	Giften	- 142,50	- 173,-
Onderhoud Copieerapparaat	- 562,90	- 382,74	Ontvangsten Braderie	- 32,50	- 229,50
Cadeaubonnen	- 130,-	- 40,-	Rente	- 56,43	- 47,27
Advertenties Contact	- 190,81	- 129,07	Advertenties Kroezeboom	- 250,-	- 250,-
W.A.-verzekering	- 97,74	- 76,24	Opbrengst boeken	- 893,-	- 335,-
Standhuur Braderie	- 60,-	- 60,-	Eigen bijdrage Oud Schrift	- - -	- 790,-
Kosten Kroezeboom	- 226,90	- 178,-	Entreegelden	- 50,50	- - -
Abonnementen	- 75,-	- - -			
Cursus Oud Schrift	- - -	- 1172,-			
Aanschaf stencilmachine	- - -	- 175,-			
Waarborg Postbus	- - -	- 150,-			
Notarijskosten	- - -	- 356,-			
Voordelig saldo	- 1825,38	- 744,46			
	<u>f. 4004,93</u>	<u>f. 4213,96</u>		<u>f. 4004,93</u>	<u>f. 4213,96</u>

BALANS per 31 december 1988.

	1988	1987
Kas	f. 76,-	f. 399,60
RABO-bank	- 268,84	- 42,40
Bonds spaarbank	- 3113,99	- 1371,26
Nog te ontvangen contributie	- 160,-	- - -
Nog te ontvangen donatie	- 100,-	100,-
Rente	- 52,33	- 44,22
	<u>f. 3771,16</u>	<u>f. 1957,48</u>
Reeds betaalde contributie	f. 25,-	f. 20,-
Nog te betalen kosten	- - -	- 16,70
Kapitaal	- 3746,16	- 1920,78
	<u>f. 3771,16</u>	<u>f. 1957,48</u>

BEGROUWING

L A S T E N:	1989	1988	B A T E N:	1989	1988
Kamer van Koophandel	f. 60,-	f. 60,-	Contributies	f. 3000,-	f. 2000,-
Spreekers	- 300,-	- 500,-	Donaties	- 200,-	- 200,-
Kosten bijeenkomsten	- 300,-	- 250,-	Advertenties Kroezeboom	- - -	- 250,-
Kosten secr./penn.meester	- 250,-	- 250,-	Rente	- 60,-	- 45,-
Kosten Kroezeboom	- 400,-	- 250,-	Subsidie Gemeente	PM	- - -
Onderhoud Copieerapparaat	- 550,-	- 500,-	Entreegelden	- 50,-	- - -
Reservering apparatuur	- 500,-	- 500,-	Geraamd tekort	- 260,-	- 400,-
W.A.-verzekering	- 100,-	- 85,-			
Advertenties Contact	- 225,-	- 200,-			
Onvoorzien	- 250,-	- 300,-			
Braderie	- 60,-	- - -			
Abonnementen	- 75,-	- - -			
Geraamd tekort tentoonstelling	- 500,-	- - -			
	<hr/>	<hr/>		<hr/>	<hr/>
	f. 3570,-	f. 2895,-		f. 3570,-	f. 2895,-

Hierbij treft U de rekening van lasten en baten over 1988 en tevens de balans per 31 december 1988 aan. Deze gegevens zijn 1 februari 1989 door de kascontrolecommissie, bestaande uit mevr. A.F. v.d. Arend en de hr. J.A. Drent gecontroleerd en accoord bevonden.

Tevens is de begroting voor 1989 opgenomen. Het tekort op de begroting hopen wij te dekken met een subsidie van de gemeente Ruurlo.

Eventuele vragen omtrent deze gegevens wil ik gaarne tijdens de jaarvergadering in maart 1989 beantwoorden.

Bijgesloten treft U een acceptgirokaart aan voor de contributie over 1989. Het verzoek is om deze voor 1 april 1989 te voldoen.

De penningmeester,
A.J. van Bremen.

In de toren van de Hervormde kerk aan de Dorpsstraat in Ruurlo hangen twee grote luidklokken. Sinds jaar en dag wordt de tijd geslagen: op het volle uur, op het halve uur en op de tussenliggende kwartieren.

Door klokgebeier worden de kerkdiensten aangekondigd, waarbij de bronzen stemmen van de beide klokken tot ver over het dorp en zijn wijde omgeving hoorbaar zijn. Ook bij bijzondere gelegenheden, zoals op Koninginnedag, op Bevrijdingsdag en tijdens de stille tocht, voorafgaande aan de dodenherdenking worden de klokken geluid.

Volgens oeroude traditie worden gestorven leden van de kerk uitgeluid op de dag van overlijden van tien uur 's ochtends tot kwart over tien of op de dag er na. Tijdens de tocht naar het kerkhof of bij vertrek van de lijkstoet naar elders zijn de klokken eveneens te horen.

Aan zware ijzeren binten hangen, boven in de toren, twee grote bronzen klokken, elk met hun eigen geschiedenis.....

We schrijven 1731.

Het is begin Augustus. Over de hobbelige zandweg van Ruurlo naar Borculo rijdt de voerman met zijn - door een paard getrokken - wagen. 't Is warm weer; het paard sjokt voort en trekt zijn vracht over en door de karresporen, af en toe waaien grote wolken stof op. De voerman geeft zijn paard de vrije teugel en zit zelf dromerig voor zich uit te staren.....

Achter hem ligt een gebarsten klok. Ze hebben hem met veel moeite uit de Reurlse toren naar beneden weten te krijgen en op zijn wagen getild. Ze zeggen dat dat ding wel een dikke zevenhonderd pond weegt. De wagemeyster in Borculo zal hem wegen en hij rijdt er daarna mee naar Eibergen naar de klokkengieterij van Wilhelm Fremy.

Hoe oud zou die klok wel zijn, vraagt hij zich af.....

Ze zeggen dat de toren al gebouwd is voor 1500.... dan zou deze luidklok ook wel uit diezelfde tijd kunnen zijn. Jammer dat hij nu gebarsten is en niet meer gebruikt kan worden.

Als de diligence uit Borculo hem passeert moet hij even goed opletten. Daarna rijdt hij dromerig verder.....

Een paar weken daarvoor heeft Assueer Baron van Heeckeren, Heer van Ruurlo, in zijn functie van Opperkerckmeester een prijsaanbieding gekregen van Wilhelm Fremy uit Eibergen:

..... voor vergieten van de oude klok mits ik alle materiaelen daarbij doen van hondert 15 gulden voor arbeidsloon en onkosten en van jeder hondert gulden voor 't verlies 8 gulden dat is het naaste dat ik krij van anderen heeren oock. PS bescheit hiervan ten langsten aankomenden week hier.

Daarna komt de opdracht:

Den Hooghwelgeboren Heer A. van Heeckeren, Heer en Opperkerckmeester van Reurlo heeft met Wilhelm Fremy, Klockegieter veraccordeert over de kleyne klok tot Reurlo (na de gis wegende ruym seven hondert pondt) welcke klokke tot Eybergen zal gebregt worden, en zal vooraf bij de Wagemeyster tot Borculo gewogen worden en zal de klockgieter voor jeder pondt van deselve te vergieten, profiteren drie stuyvers en zal de nieuwe klok moeten wegen omtrent duysent pondt, en zal de klockgieter voor jeder pondt dat de nieuwe klok meer komt te wegen als de ouwde klok, profiteren tien stuyver voor 't pondt en zal den klockegieter de materiaelen en al wat tot de klockegieterij gerequireert wordt moeten versorgen, onder dit gespecificeerde geld hierboven benoemt. En zal de nieuwe klok so ras vaerdig is, en wel en oock van goede resonatie bevonden wordt oock weder van Eibergen gehaelt worden en hier tot Reurlo gekomen en opgehangen sijnde, zal de gecontracteerde somme voor gemelde klokke kunnen trecken. Waer voor wij ons bij dese so voor de klokke als voor de gemelte penningen wedersijds verbinden. En sijn hier van twee al eens luydende gemaakt. (Bedoelt wordt: Dit contract is in duplo opgemaakt).

Actum op den huysse Roderlo den 30 july 1731.

A. van Heeckeren.

NB. De klokke zal binnen de twee maanden gereet moeten sijn.

Zo hangen dan na enkele maanden weer twee luidklokken in de Ruurlose toren. De opnieuw gegoten klok van Fremij krijgt een plaats naast zijn grote broer: een bijna duizend kilo wegende klok waarop vermeld staat:

"Arent vander Put me fecit
Deventer 1609
Verbum Domini Manet In Aeternum"

In 't Nederlands betekent dit:

"Arent vander Put heeft mij gemaakt
Deventer 1609
Het woord des Heeren blijft in eeuwigheid"

Deze grote, in Deventer gegoten klok hangt nog steeds in de toren en doet nog immer dienst.

De klok van Fremij houdt het slechts bijna 30 jaar uit.

Een barst maakt een eind aan zijn functioneren. Opnieuw komt Assueer Baron van Heeckeren in actie. Het is mogelijk dat de baron geen vertrouwen meer had in een bedrijf waarvan na zo korte tijd - dertig jaar is immers maar kort voor een luidklok - men met de brokstukken bleef zitten. Ook is het denkbaar dat Fremy's bedrijf niet meer bestond. Assueer neemt contact op met Christian Wilhelm Voigt klokkengieter in Dremmen - Duitsland.

Nadat de zaak in ogenschouw is genomen en de prijs mondeling wordt afgemaakt, wordt een contract opgesteld. Voor de ondertekening komt de heer Voigt opnieuw naar Ruurlo.

Op dato ondergeschreeven heeft de Hoogwelgebooren Heer Assueer Baron van Heeckeren in qualiteyt als Erff Marcken Rigter van Roderloo, met communicatie van de Hr Rigter, Hr Predikant en Kerckmeester aldaar, aan Christiaan Willem Voigt, meester klokkengieter woonagtig tot Dremmen van het Ampt Husberg in den lande van Gulick aanbesteedt de hergietinge van een gebarstene Klocke in den Roderloossen toren en gemelten C.W. Voigt sulxs aangenoomen op de volgende conditien. Dat dese oude klocke aan hem vrij boyten sijn costen sall overgetransporteert worden tot Wilpe tussen Zutphen en Deventer uyterlijk in een tijd van 3 weeken. Dat de oude klocke sall gewoogen worden desgelijcks oock de nieuwe. Dat voor ieder pondt als de oude gewoogen heeft aan den klockegieter voor de nieuwe sall betaalt worden vijff stuyver per pondt.....

Het kontrakt eindigt met:

De klocke sall goedt van Alloy en klanck moeten geleevert worden bij verbeurte van sijn verdienst.

De klocke sall buyten costen van den klockengieter weer naar Roderloo getransporteert worden.

De klokkengieter sall bij het hangen van de nieuwe klocke tot Roderloo present moeten koomen, onderrigt moeten geven hoe deselve gehangen moet worden.....

Op 27 juli 1760 wordt dit contract getekend.

Evenals bijna dertig jaar daarvoor rijdt er een vrachtrijder naar Borculo, met een gebarsten klok op zijn wagen. Daar aangekomen wordt de klok gewogen door J.F. Rosijn, die voor waaggeld ontvangt van de kerkmeester uit Ruurlo f. 1,---. Wat er daarna gebeurt is niet geheel duidelijk. We lezen dat Zweer ter Vrugt, de vrachtrijder met de klok rijdt naar Wilp, tussen Zutphen en Deventer. Voor het transport ontvangt hij zestien gulden en vier stuivers. De boekhouding uit 1760 vermeldt:

..... voor wagen vragten van leyen steenen, het transportereren der klok nae Wilpe en weer halen, voorts verschot en vertering.....

Voor de hand ligt, dat ter Vrugt de gebarsten klok heeft overgedragen aan een schipper, die, komende uit Duitsland een partij leistenen aanvoert bestemd voor Ruurlo's kerk, vervolgens weer terugvaart via de IJssel, Maas en Roer naar Dremmen, in het land van Gulick. Daar is, in de klokkengieterij van Voigt een nieuwe klok gegoten.

Nadat J. van Luytenbeek de nieuwe klok in Borculo heeft gewogen, wordt ze onder toezicht van de heer Voigt in de toren geïnstalleerd.

Daar hangt ze, blinkend van nieuwigheid naast het produkt van van der Put uit 1609.

Duidelijk leesbaar staat er:

"Asweer baron van Heeckeren
heer opperkerckmeester van
Ruurlo heeft dese klok doen
reformereren. ad gloriam dei
W. Aberson egglesiaste C Aberson
aedili me fecit Christian Wilhelm
Voigt et Christian Voigt filius
uyt het lannt van Jülich 1760"

In het Nederlands betekent dit:

"Asweer Baron van Heeckeren
heer opperkerckmeester van
Ruurlo heeft deze klok doen
reformereren tot glorie van God
W. Aberson predikant, C. Aberson
notabel. Mij maakte Christian Wilhelm
Voigt en de zoon Christian Voigt uit
het land van Gulick 1760"

Kennelijk heeft Assueer Baron van Heeckeren gelijktijdig nog een klok laten gie-
ten. Op de klok in het torentje van Huize Ruurlo staat namelijk:

"Me fecit Christian Wilhelm Voigt uyt
t land van Jüllich 1760.

De beide kerkklokken hangen er tot 28 januari 1943.

Op last van de Duitse bezetters worden ze uit de toren gehaald, zoals dit overal
in het land geschiedt. Al die kostbare luidklokken moeten worden omgesmolten
voor de fabricage van oorlogstuig. Grimmig staan de mensen in onmacht te kijken
naar deze roef van kostelijk kultuurgoed. Ook het kleine klokje uit de Boskapel
wordt meegenomen, doch later weer teruggebracht en opgehangen.

Op 4 november van datzelfde jaar worden door vindingrijke Ruurloërs twee aan el-
kaar geklonken spoorstaven, ter lengte van ongeveer twee meter in de toren ge-
hangen. Hierop wordt voortaan de "heel uur"-slag aangegeven. Op 17 november komt
er nog een staaf te hangen voor de "half uur"-slag. Op armetierige wijze wordt
zo de tijd geslagen. Ze hebben de rest van de bezetting hun dienst gedaan.
Inmiddels is er een klokkenfonds in het leven geroepen. Door de bevolking wordt
bijna f. 9000,- bijeengebracht. Voor de gestolen klokken wordt een vergoeding
verkregen van f. 892,73.

30 juli 1945 wordt een heugdelijke dag voor Ruurlo.

De grote klok (Arent vander Put uit 1609) wordt weer terug bezorgd. Samen met
vele andere klokken, onder andere uit Gelselaar, Geesteren en Rekken wordt ze
teruggevonden in Tilburg.

Bij het afladen in Ruurlo heeft men een verkeerde klepel achtergelaten. In Gees-
teren is dat ook het geval. Na ruiling zijn beide klokken weer compleet. De fir-
ma van Bergen uit Heiligerlee wordt aangezocht om de klok weer bedrijfsklaar in
de toren te hangen.

..... dan zal zij op 31 augustus voor de galmgaten van Ruurlo's toren tuime-
len, vol geestdrift haar klaren, welluidenden klank over het dorp en den verrèn
omtrek doen klinken en aankondigen de blijde feestdagen ter ere van de verjaar-
dag van H.M. de Koningin en de bevrijding van ons vaderland.....

De klok van Voigt uit 1760 wordt niet meer teruggevonden. Enkele jaren later
wordt er een nieuwe besteld.

De klokkengieterij uit Aarle Rixtel levert haar af.

Het opschrift luidt:

"Uit nood ben ik geboren
uit leed en oorlogswae
Als God mij wil verhoren
Dan luid ik altijd vree
Ao 1949"

We gaan nog even terug in de tijd:

Op 1 februari van het jaar 1752 zal er geluid worden "ter eeren van den Heere
Prince Erfstadhouder Glor (ierijke) Mem (orie)." Prins Willem IV is overleden op
21 oktober 1751. Nu, ruim drie maanden later, zal zijn stoffelijk overschot wor-
den bijgezet in de Nieuwe Kerk te Delft. Dat is de reden om overal in het land
de klokken te luiden. Ook in Ruurlo zal, in opdracht van de opperkerckmeester de

Baron, daaraan worden meegedaan.

Het pakt echter anders uit.

De klokketouwen, slecht van kwaliteit, waren al diverse keren aan elkaar geknoopt. De beide klokkenluiders, onder in de toren staande, trekken ze prompt weer kapot. Ze raken in paniek. Er is een opdracht van de baron om te luiden... Wat nu te doen? Behalve de baron is er geen kerkmeester om maatregelen te nemen, er is namelijk een vacature. Zelf naar de baron gaan..... Dat is ook zo wat.... Ze vragen de beide "dorpse rotmeesters" (=politiedienaren) om naar de rentmeester te gaan om "hiervan kennis te geven en spoedige voorzieningen in desen te vorderen". De Rentmeester van de Baron laat weten dat hij geen opdracht heeft om zich hiermee te bemoeien.

De klokkeluiders, waarschijnlijk met het zweet op hun voorhoofd en bang voor de gevolgen, doen alle mogelijke moeite om de touwen weer aan elkaar te knopen. Wanneer hun dat eindelijk is gelukt, is het inmiddels te laat geworden om nog te luiden. Ze besluiten om tot de volgende dag te wachten.

Wanneer ze op 2 februari met de "weder aangelande selen" willen gaan luiden, breekt de zaak weer kapot.....

Er worden dan "Expressen na Zutphen gesonden" om nieuwe touwen te kopen en met een aan de heer Landrost daarvan per missive (brief) kennis gegeven. Voor de touwen wordt aan de Haas betaald 8 gulden 17 stuivers en 8 penningen. De "expresse" krijgt 10 stuivers.

Met behulp van de nieuwe "selen" kan er dan eindelijk gevolg worden gegeven aan de opdracht om de prins uit te luiden.....

Inmiddels is het dan 3 februari geworden.

Vandaag de dag geeft een modern electricch uurwerk de tijd aan. Het luiden van de klokken geschiedt eenvoudig door omzetten van een schakelaar. Geen gezeur meer met versleten, halfvergane touwen.

De spoorstaven, die in de bange oorlogstijd dienst hebben gedaan liggen er nog steeds, ondergepoept door de duiven.....als stille getuigen van een nare tijd. Het prachtige koperen uurwerk, waarvoor de koster voorheen twee keer per week naar boven moest klimmen om het op te winden, staat er nog, verscholen in een houten kast. Het verdient een betere plaats, bijvoorbeeld in een vitrine, ergens beneden in de kerk.

Verantwoording:

De in dit artikel genoemde feiten zijn ontleend aan gegevens uit:

- het archief van de NH gemeente.
- het archief van de familie van Heeckeren van Kell.

A'ij plat kōnt praoten, mo'ij 't neet laoten.

An 't begin van 't nie'je joor wi'k iedereene nog vōlle heil en zegen too wensen. Old en niej is ech zon tied van veur uut zeen en umme kieken naor 't verleen. Vrogger, en dan praote ik aever 'n joor of vievendartig, veertig eleen, was old en niej anders, meer gemund'luk.

's Nachts tegen twaalf uur kwam de meziek op 't Karkplein um te spōllen. Eers "Uren, dagen, maanden, jaren" en dan nog wat marsmeziek.

't Halve darp was dan op de beene um mekare niej joor'af te winnen. De jonge luu knapten met de karbiedbusse. To de rotjes en dat spul kwamn, word'n 't te geveurluk veur de uniform'n en de instrument'n.

Zoo kwam dan un ende an un joorenlange traditie.

Tōt de volgende keer,

Albert Jan.

Dorpschool.

door A.P.J. van Heck.

Bron: Archief gemeente Ruurlo.

Als je zo door de verzamelde gegevens snuffelt kun je tussen de regels door soms een "klein" menselijk drama ontdekken.

Dat het vroeger ook niet altijd prettig toeging toont de volgende geschiedenis:

Er was eens in 1899 een onderwijzer in Ruurlo die - na 15 dienstjaren - sollicitteerde naar de vrijgekomen functie van hoofdonderwijzer in de Winklerhoek. De Raad van Ruurlo, die toendertijd zelf onderwijzers benoemde of ontsloeg, zag geen enkele reden de goede man af te wijzen en benoemde hem.

Groot moet de verbazing zijn geweest, toen nog in hetzelfde jaar het Raadsbesluit per Koninklijk Besluit werd vernietigd. Een andere, niet uit Ruurlo afkomstige onderwijzer werd door het Ministerie naar voren geschoven.

De Raad van Ruurlo besloot daarop unaniem geen stem uit te brengen op de tegenkandidaat en stelde bovendien een request op aan Hare Majesteit de Koningin (Wilhelmina). Kort daarop zond het Ministerie een bericht met de mededeling, dat de wet niet toestond aan dit request te voldoen, waarop de Raad van Ruurlo door de knieën ging en alsnog de benoeming van de tegenkandidaat accepteerde. Onze arme onderwijzer heeft deze klap kennelijk niet kunnen verwerken en kreeg daarom enige tijd later twee maanden ziekteverlof. Na een jaar werd hem op medisch advies eervol ontslag verleend.

Of hij daarvoor een "gouden handdruk" kreeg is niet bekend en ook niet erg waarschijnlijk (dat is pas later uitgevonden).

Wie in 't Berkeldal spreekt over de mooie beken, beekskes, laken en goten die 't rivierke op den weg naar den IJssel water toevoeren, denkt in de eerste plaats aan de wierige dingskes die hun helder levend nat zacht draaiend en langzaam vlietend noordwaarts over 't hooge land naar 't breede dal stuwen; aan de Ramsbeek bij Eibergen, de Leerinkbeek en de Hieminkbeek bij Borculo, alle drie echte heidekinderen met heel schraal water; aan de Slinge, die van de leemhoudende zanden van Winterswijk komt, en aan de aardige Heksenlaak, welke in een moerasje onder Ruurlo, het Heksen gat geheeten, haar wieg heeft.

Maar de mooiste en gezelligste van deze vijf is ongetwijfeld de Slinge, ofschoon ik moet toegeven, dat de welig bezoomde Heksenlaak haar met eenig succes naar de kroon steekt. 't Is een echt plattelandskind, die Slinge. Ontstaan uit de samenvloeiing van de Willinkbeek, de Ratumsche en de Herdensche beek en nog eenig ander klein grut van den zelfkant van 't land, draait ze om Grol heen als een speelsch kind en betreedt even voorbij het Mentink de Roderlosche mark. Toch zal ze niet op haar eentje de verre reis naar 't westen ondernemen. Met z'n tweeën is gezelliger en de fiere Berkelminnaar wenkt al uit de verte: "Kom in mijn armen, lief kind". Bij 't Mentink blijkt de Slinge aan 't verlangen van den grooteren buur geen weerstand te kunnen bieden, ze zwenkt noordwaarts om zich bij hem aan te sluiten, en een paar uren daarna, voorbij Beekvliet tegenover de Hoogen Brummel heeft de bruiloft plaats en mag de heer gemaal het Slingewater verder dragen naar de groote rivier in 't westen. Dat had ze zelf ook wel gekund net zoo goed als haar buurtje de Baaksche beek, die zoo voornaam doet met een eigen waterschap en nog wel driemaal van naam verandert - Ruurlosche, Vordensche en Hackfortsche beek - omdat ze de muren van drie oude kasteelen op haar weg mag bespoelen. Dat doet de Slinge niet en toch heeft ze water genoeg, soms meer dan genoeg. Dat kun je zien, als ze na sterken regenval in 't Broek bij Mentink dwars over den straatweg gaat om de Baaksche beek haar vermogen te toonen. Maar wat gaat haar de vreemde wereld aan. Niets. En daarom blijft ze in gewone omstandigheden in haar eigen bedding tusschen straatweg en "Bekkenwal". Tot Grol gaat ze door hoog heide- en bouwland, daarna met kunstmatige oevers door lage drassige broeklanden, voorbij de Meikever, de Scholtemaat en de Mei tusschen hooge ruigbegroeide oevers door, die bezet zijn met zware eiken, bouwkampen, donkere dennenbosschen, om eindelijk de fijne sparren en de breede weiden van Beekvliet te bereiken.

Maar even voor ze aan 't Mentink was gekomen, heeft ze een arm uitgezonden die de Grevengracht heet. Die gaat het eenzame Noorderbroek en dan den Dijkhoek in om een uur later haar water weer eerlijk aan de Slinge terug te geven. Een onbegonnen spelletje, zeg je. Maar een "greve" van Zutphen schijnt daar anders over gedacht te hebben, toen hij dit graafwerk liet verrichten om het Noorderbroek tegen onwelkome bevoelingen van de dartele Slinge te beveiligen. En de Bronkhorsten te Borculo, die toen als pares van den greve over hun hooge heerlijkheid het bewind voerden, schijnen zich de uitvoering van dit werk te hebben laten welgevallen, waarschijnlijk, omdat ze er zelf ook profijt van trokken. Wie van Borculo uit den Dijkhoek ingaat, betreedt een eenzaam boschrijk land. 't Licht daar in de schaduw zijner loof- en naaldbosschen. De weinige hoeven schuilen er weg in getemperd licht. Hoe verder je den hoek ingaat, hoe minder menschen je "integen" komt. Hoe verder naar Lintvelde, Beltrum en Avest (spreek uit: Aust) waar de oude hōften zoo vreeselijk geleden hebben door den tweeden oycloon, die van '27, hoe woester. En wie naar 't Kooiveld afzakt, zal daar de eenzaamheid even intens voelen als in de zomplanden van het 3000 hectare groote Ruurlosche Broek. Maar stil is 't er niet, want de vogelwereld weet er van geen zwijgen, vooral niet, als de Mei in 't land is. En mocht een vroolijke jongenslach of een juichkreet uit de donkere dennen opklinken en den ban der drukkende verlatenheid voor een oogenblik opheffen, weet dan, dat de jeugdige pupillen van 't Leo-gesticht op de Drietelaar onder het vrije geleide van een frater hun dagelijksche wandeling doen.

Voor alles is er plaats aan de oevers der Slinge, vooral voor aardige kleine dingen. Zoo kwam voor een paar jaar een jonge natuurvriend mij verrassen met een exemplaar van *Nepeta cataria* of kattedkruid, de sterkkriekende labiaat waar de kat-

ten zoo dol op zijn. Hij had het gevonden op een terrein tusschen Grevengracht en Slinge. Ikzelf vond daar een vijftal orchideeën en *Menyanthus trifoliata*, waterklaver. In de rietwildernis van de Schoolte, een vischrijk meertje, roept de karakiet zijn naam en bast het woudapje "i-proem". En in 't najaar van '27 vertoonden zich meer ijsvogels aan de Slinge dan ik er ooit had gezien. Er werden niet minder dan een half dozijn aan den "Bekkenwal" geteld. Nu moet ik zeggen, dat dit schitterend juweel alle jaren aan de Slinge wordt waargenomen, maar nooit zoo talrijk.

Op een warmen zomerdag lagen we in de schaduw der hoge eiken aan de zonzijde van de beek in de zachte bembekleding van den straatweg. De hemel was hoog, de lucht vol geluiden van klagende kieviten, schreeuwende grutto's en roepende wulpen, het water doorzichtig tot op den grintbodem. Alleen draaikolkjes in de bocht verraden de stuwning van het schijnbaar stilstaande water. Daar zit op den tak van een els boven 't blanke stroompje een wondermooie vogel, de lange snavel weliswaar onevenredig met het korte staartstompje, maar het veerenpak in een schittering van blauwgroen en bruinrood, die in staat is je in den waan te brengen dat je te doen zou hebben met een tropischen gast die uit een voliëre ontkomen, hier verlegen en hulpeloos zijn lot zit af te wachten. Zoo lusteloos schijnt hij op zijn tak te zitten. Maar dat is slechts schijn, want eensklaps beginnen de oogen te glinsteren, de hals rekt zich, de lange snavel gaat als een spies omhoog en de ijsvogel - want hij is het - werpt zich zonder vleugelrepping in de beek, duikt, komt met een vischje in den bek boven, zwemt naar den oever en haast zich weer naar zijn tak. Daar tracht hij de prooi in te slikken, wat eerst na herhaaldelijk pogen gelukt.

Nog iets. Toen we voor een paar jaar langs den belommerden landweg over het bruggetje bij de Mei wandelden en terzijde ontdekkingstochtjes in het donzig struweel ondernamen, kwamen we aan de spijskamer, of wil je liever de slachtbank, van een grauwen klauwier. Een bloeiende meidoorn was van boven bezet met rupsjes, kevertjes, vlindertjes en hommels, op dorens gespietst, voor een deel versch en ongeschonden, voor een ander deel verdroogd en uiteengevallen.

Een H.B.S.-ser in 't gezelschap mopperde al van "gemeene jongens, die dit hebben gedaan", maar uit het gek-gek-geroep in een hoogen boom bleek al gauw, dat een ander de boosdoener was. Daar zat de blauwgrijze vogel met den afhangenden zwart-bruinen staart, den bruinen rug, de witrose borst en wat het meest kenmerkend is, met de breede zwarte oogstreep boven de grijze wang. Hij wiebelde onrustig met den langen staart en vloog toen scheldend op: "gek, gek, gek". De boer op de Mei bleek den "tuunekster" ook te kennen. " 'n Kwaojen", zegt hij, "veur de jonge veugeltjes, maor mangs zingt e aardig". Dat laatste is waar: een ingehouden zwaluwgekwel, vermengd met motieven van zoowat alle boschzangers, van 't geklapper van den braamsluiper tot den maatslag van den tjiftjaf. Maar dat hij jonge vogeltjes zou verslinden, leek me onaannemelijk. Ten eerste heb ik daarvan in zijn provisiekamer nooit iets opgemerkt, ten tweede werkten de zangertjes in zijn buurt onbekommerd hun repertoire af. De meening van den Meiman wordt echter gesteund door vele waarnemers.

Waarom de klauwier vaak zijn prooi opprikt? Sommigen beweren, dat hij niet gaat eten, voor zijn jachtbuit door een "haut goût" verraadt, dat ze "adelijk" is geworden. Kevers en rupsen zullen echter in den zomer allang uitgedroogd zijn, voor ze den bekenden geur kunnen afgeven.

Hoewel de vogel bij onze landbouwers in Hameland heel goed bekend is, wordt hij van jaar tot jaar zeldzamer.

De Slinge is een leuk vlug afvloeiend stroompje, soms na zwaren regenval vol tot aan den rand, meestal een voet of een paar voet daar beneden. 't Stroomt altijd in bijna 't zelfde tempo, toch niet vervelend. Maar 't komt haar ook niet in den zin plotseling eens op te spelen. Alleen als de Broekbewoners verzuimen tijdig haar bedding te ruimen van slijkvasthoudende weefsels van waterplanten, kan ze kwaad worden.

Overigens houdt ze 't ware midden. En als de Otterboer den burgemeester van Ruurlo woedend toeroept: "Die blaksemsche bekke. Help-t ons of wi verzoept", dan geeft hij den verkeerde de schuld, want zij kan zichzelf van onkruid en woe-kergevas niet bevrijden.

Bij Beekvliet moet je eens gaan zien. Een deftig huis in heerlijk groen en hoog hout. Vooral in Mei, als de vogelkers groote witte bouquetten draagt, de lariksen met nieuwe fijne naalden prijken, de meidoorns blozen en de weiden paars bespikkeld zijn met de amethisten van de pinksterbloem; als in de beek de lisch

haar breede lippen omslaat, de fitisslag niet van de lucht is en de merel haar gezicht naar de zon keert om afscheid van den dag te nemen, dan voel je je in een paradijsje. Maar de avond dwingt je terug te keeren naar het oude Lebbinkhuis bij de brug in den Hessenweg om onder het gastvrij dak van het toekomstig museum der folkloristische vereeniging "de Graafschap" in de ouderwetsche boerengelagkamer terug te denken aan vroegere tijden, toen de bannerheeren op 't nabije Galenveld hun hoogheerlijke lijfstraffen lieten voltrekken.

De vroegere heerlijkheid Borculo ligt ten oosten van de beek. Voor eenige jaren nog stond een eindje hoogerop aan de beek een paal met het opschrift "Keukenjacht van H.M. de Koningin". Ook aan andere toegangswegen naar het stadje stonden dergelijke palen om den kring aan te wijzen waarbinnen houders van jachtconsenten mochten jagen. Na den afloop der heerlijke jachtrechten is voor H.M. van de heerlijkheid alleen de titel gebleven: Vrijvrouwe van Borculo.

Bij de brug kan de beek je ook vertellen hoe de mannen van Bernhard Christoffel van Galen, prins-bisschop van Munster, in 1667 gedwongen werden een kudde hoornvee aan de Ruurlosche boeren terug te geven, toen ze de dieren door de voorde in veiligheid wilden brengen. En ze murmelt er nog altijd een liedje bij:

Bomberendjen van Gaolen, de-n duvel zol ow haolen, met honderddoezend man, dan kri'j d'r manges van.

Die Bernard van Galen is langen tijd een lastige buurman voor Hameland geweest. Na 't afsterven van den laatsten der Bronkhorsten meende hij niet alleen recht op Borculo te kunnen laten gelden, maar het ook bij het bisdom Munster te mogen inlijven. 't Viel hem vrij gemakkelijk zijn aanspraken met de wapenen kracht bij te zetten toen de Republiek in 1665 en 1672 twee zware oorlogen met Engeland en Frankrijk had te voeren.

Maar de beek kan ook vertellen van andere dingen dan van bloed en vechten. Aan haar oever werd in 1550 waarschijnlijk op de Mei Hendrik ter Haer (Henricus Harius) geboren, die als gerichtschrijver van 't scholampt Zutphen zich aan de studie der oude handschriften in de Librije van de St. Walburg wijdde, door een gelukte vlucht aan het bloedbad van 1572 ontkwam en later als rector van de Latijnsche school eenige bundels gedichten in 't Latijn schreef waarin hij als aanhanger van Koning Philips 'regiem de verdorvenheid der tijden beweeende. Ook van vriendelijker tijden, toen de Westfaalsche kooplieden op hessenwagens den weg naar Zutphen en Deventer namen om op 't Lebbink een paar uren of een nacht te rusten. Dan ging 't er vroolijk toe met zang en vedel, bier en dobbelsteenen. Nu ligt de oude Hessenweg verlaten. De latere kunstweg kwam niet langs het oude huis. Jagers komen er nog wel, maar fietsers zelden en auto's heelemaal niet. 't Is er nu heel stil. Maar als 't avond is, hoor je er de boschuil oeien, de nachtzwaluw ratelen en spinnen en 't waterhoentje "kidriek" roepen. De beek fluistert onduidelijke klanken. Maar als je heel stil toeluistert, zal je verstaan, wat ze zegt.

Wie van Borculo naar 't Lebbink wandelt, zou op een tolboom stooten, als de boer dien wegens de geringe passage niet altijd open liet staan. Toch mag niemand de brug naderen, zonder zich van de tolverplichting te hebben gekweten volgens het tarief op een groot bord aan den gevel van het huis. Die tarieven dateren al uit 1679. De Lebbinkboer blijft nog altijd innen, al is de opbrengst heel gering geworden. 't Is voor hem het eenige middel om van de passanten eenig aandeel in 't onderhoud van den weg en de brug te verkrijgen. Beide behooren hem, maar hij mag ze niet aan den openbaren dienst onttrekken.

Over de brug zet zich de schilderachtige landweg in de richting van Barchem voort door een woeste ongerepte streek langs de oude hofte het Menkveld. Eerst oeroude holle wegen en hooge bouwkampen, gevat in prachtige randen van zware eiken stobben die het vermoeden wekken, dat hun opschot al eeuwenlang werd gehakt om den bewoners der hofte van brandstof te voorzien. Daarna de eenzaamheid van woeste dennen, hei, donkere mastbosschen, opstrevend wakelstruweel en natte venen met kruipend stalkruid, nachtorchis en baltsende wulpen.

-o-o-o-o-o-o-o-